

Αφιέρωμα 28η Οκτωβρίου 1940: Η επέτειος του ΟΧΙ

Είναι αξιμώριμα της Δευτέρας της 28ης Οκτωβρίου 1940, όταν ένας επίμονος ήχος από σειρήνες μεταφέρει την είδηση του πολέμου, που είχε αρχίσει ουσιαστικά 2,5 μήνες πριν, στις 15 Αυγούστου, με τη βύθιση του ευδρόμου «Ελλν».

Σύμφωνα με άρθρο της ιστορικού, Μαρίνας Πετράκη αυτό το χρονικό διάστημα δόθηκε ο χρόνος στην ελληνική κυβέρνηση να εντείνει τις προσπάθειες για ολοκλήρωση της στρατιωτικής και πολιτικής προετοιμασίας της χώρας, η οποία επί της ουσίας είχε ξεκινήσει τρία χρόνια πριν με την κατασκευή της οχυρωματικής γραμμής στα βόρεια σύνορα (Γραμμής Μεταξά) για να αντιμετωπισθεί ενδεχόμενη επίθεση από την Βουλγαρία.

Η κατάληψη της Αλβανίας από τα ιταλικά στρατεύματα τον Απρίλιο 1939 επέβαλαν τον επανασχεδιασμό της αμυντικής πολιτικής.

Μαζί με την στρατιωτική προετοιμασία της χώρας μπαίνει σε εφαρμογή το σχέδιο πολιτικής επιστράτευσης, βάσει της οποίας ο πληθυσμός όλης της χώρας αδιακρίτως φύλου και άπαντες οι οργανισμοί όφειλαν να «συντρέχουν και συνεισφέρουν εις την Εθνικήν Αμυναν υποκείμενοι εις πειθαρχίαν πολέμου».

Η απόφαση του Ιωάννη Μεταξά να απορρίψει το ιταλικό τελεσίγραφο έθεσε άμεσα σε λειτουργία την πολεμική μηχανή. Οι επιστρατευμένοι νέοι εισρέουν κατά χιλιάδες στα έμπεδα να καταταγούν.

Η Επέτειος του «ΟΧΙ» μνημονεύει την άρνηση της Ελλάδας στις ιταλικές αξιώσεις που περιείχε το τελεσίγραφο που επιδόθηκε από τον Ιταλό πρέσβη Εμανουέλε Γκράτσι στον Ιωάννη Μεταξά την 28η Οκτωβρίου του 1940.

Συνέπεια της άρνησης αυτής ήταν η είσοδος της Χώρας στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και η έναρξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940. Η ημερομηνία αυτή καθιερώθηκε να εορτάζεται στην Ελλάδα και την Κύπρο κάθε χρόνο ως επίσημη εθνική εορτή και αργία.

Λίγο μετά τις 3 τα ξημερώματα της 28 Οκτωβρίου του 1940 η τότε Ιταλική Κυβέρνηση απέστειλε στην Ελλάδα τελεσίγραφο, δια του Ιταλού Πρέσβη στην Αθήνα, ο οποίος και το επέδωσε ιδιόχειρα στον Ιωάννη Μεταξά, στην οικία, στην Κηφισιά.

Απαιτούσε την ελεύθερη διέλευση του Ιταλικού στρατού από την Ελληνοαλβανική μεθόριο προκειμένου στη συνέχεια να καταλάβει κάποια στρατηγικά σημεία του

Η Επέτειος του «ΟΧΙ» μνημονεύει την άρνηση της Ελλάδας στις ιταλικές αξιώσεις που περιείχε το τελεσίγραφο που επιδόθηκε από τον Ιταλό πρέσβη Εμανουέλε Γκράτσι στον Ιωάννη Μεταξά την 28η Οκτωβρίου του 1940.

Βασιλείου της Ελλάδος (λιμένες, αεροδρόμια κλπ.), για ανάγκες ανεφοδιασμού και άλλων διευκολύνσεών του, στη μετέπειτα προώθησή του στην Αφρική.

Μετά την ανάγνωση του κειμένου ο Μεταξάς έστρεψε το βλέμμα του στον Ιταλό Πρέσβη και του απάντησε στα γαλλικά (επίσημη διπλωματική γλώσσα) την ιστορική φράση: «Alors, c'est la guerre» (Λοιπόν, αυτό σημαίνει πόλεμο), εκδηλώνοντας έτσι την αρνητική θέση επί των ιταλικών αιτημάτων.

Ο ίδιος ο Γκράτσι στα απομνημονεύματά του, που εξέδωσε το 1945, περιγράφει τη σκηνή:

«Μόλις καθίσαμε, του είπα ότι η κυβέρνηση μου μου είχε αναθέσει να του κάνω μία άκρως επείγουσα ανακοίνωση και χωρίς άλλα λόγια του έδωσα το κείμενο. Ο Μεταξάς άρχισε να το διαβάζει. Τα χέρια που κρατούσαν το χαρτί έτρεμαν ελαφρά, και μέσα από τα γυαλιά έβλεπα τα μάτια του να βουρκώνουν όπως συνήθιζε όταν ήταν συγκινημένος. Όταν τελείωσε την ανάγνωση με κοίταξε κατά πρόσωπο και μου είπε με φωνή λυπημένη αλλά σταθερή φωνή: «Alors, c'est la guerre!» (λοιπόν έχουμε πόλεμο).

Τού απάντησα ότι η ιταλική κυβέρνηση ήλπιζε ότι η ελληνική κυβέρνηση θα δεχόταν τα αιτήματά της και θα άφηνε να περάσουν ελεύθερα τα ιταλικά στρατεύματα τα οποία θα άρχιζαν τις μετακινήσεις τους στις 6 το πρωί. Ο Μεταξάς με ρώτησε τότε πως θα μπορούσα να σκεφτώ ότι ακόμα και αν είχε πρόθεση να ενδώσει θα του ήταν δυνατόν μέσα σε τρεις ώρες να λάβει τις διαταγές του βασιλιά και να δώσει τις απαραίτητες οδηγίες για την ελεύθερη διέλευση των ιταλικών στρατευμάτων».

— Εμανουέλε Γκράτσι, Η αρχή του τέλους, Εστία, 1980, σελ. 285

Ο Μεταξάς εκείνη τη στιγμή είχε εκφράσει το ελληνικό λαϊκό συναίσθημα, την άρνηση της υποταγής, και αυτή η άρνηση πέρασε στον τότε ελληνικό Τύπο με την λέξη «ΟΧΙ». Σημειώνεται πως αυτούσια η λέξη «ΟΧΙ» παρουσιάστηκε για πρώτη φορά ως τίτλος στο κύριο άρθρο της εφημερίδας Ελληνικό Μέλλον του Ν. Π. Ευστρατίου στις 30 Οκτωβρίου του 1940.

Ακολούθως υιοθετήθηκε ως σύνθημα, και από άλλες εφημερίδες, και για ακό-

λουθες περιστάσεις, όπως το εξώφυλλο της εφημερίδας Η Βραδυνή, στις 6 Απριλίου 1941 με αφορμή την Γερμανική εισβολή στην Ελλάδα.

Στις 05.30 ξεκίνησε ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος με την αιφνιδιαστική εισβολή (το τελεσίγραφο όριζε ότι η επίθεση θα ξεκινούσε στις 6 π.μ.) των ιταλικών στρατευμάτων στην Ήπειρο, οπότε η Ελλάδα αμυνόμενη εισήλθε στον πόλεμο.

Το λεγόμενο «Έπος του Σαράντα», το οποίο ακολούθησε, και οι μεγάλες νίκες που ο ελληνικός στρατός κατήγαγε εις βάρος των Ιταλών, καθιερώθηκε να γιορτάζονται κάθε χρόνο στις 28 Οκτωβρίου, την ημέρα της επίδοσης του ιταλικού τελεσίγραφου και της άρνησης του Ιωάννη Μεταξά να συναινέσει.

Η επέτειος του «ΟΧΙ» γιορτάστηκε για πρώτη φορά στα χρόνια της Κατοχής. Στο κεντρικό κτίριο και στον προαύλιο χώρο του Πανεπιστημίου Αθηνών πραγματοποιήθηκε ο πρώτος εορτασμός στις 28 Οκτωβρίου 1941. Γίνονταν ομιλίες από τους φοιτητές, ενώ μίλησε για την επέτειο την παραμονή και ο καθηγητής Κωνσταντίνος Τσάτσος, ο οποίος αρνήθηκε να κάνει μάθημα την ημέρα της επετείου με αποτέλεσμα να απολυθεί από το Πανεπιστήμιο.

Στην δεύτερη επέτειο (28/10/1942), ο εορτασμός έγινε στην Πλατεία Συντάγματος με πρωτοβουλία των οργανώσεων ΕΠΟΝ και ΠΕΑΝ. Υπήρχε ανησυχία για το πώς θα αντιδράσουν οι ιταλικές δυνάμεις κατοχής, οι οποίες όμως δεν παρενέβησαν. Εκδηλώσεις και διαδηλώσεις εκείνη την ημέρα έγιναν και σε άλλες πόλεις. Στον Πειραιά πραγματοποιήθηκαν ολιγοπληθείς συγκεντρώσεις, ανέβαινε κάποιος σε μια καρέκλα, έβγαζε ένα σύντομο λόγο, και κατόπιν διαλύονταν, για να αποφύγουν επέμβαση των καραμπινιέρων.

Δεν υπάρχουν πολλές πληροφορίες για το τι έγινε στις 28 Οκτωβρίου 1943. Σύμφωνα με τον Ηλία Βενέζη γιορτάστηκε η επέτειος στο κτίριο της Εθνικής Τράπεζας, στην πλατεία Κοτζιά (ο Βενέζης ήταν τότε υπάλληλος της τράπεζας). Κατέφθασαν όμως οι Γερμανοί, που είχαν την ευθύνη της αστυνόμευσης πλέον, υποχρέωσαν

